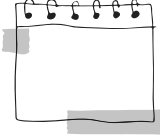

Bölüm 2

Çocuk Sağlığı ve Halk Sağlığı Hemşireliği Yaklaşımları

Zeynep GENÇ AKGÜN¹
Ayşe ÇEVİRME²

Öğrenim Hedefleri

- Bu bölümü okuduktan sonra okuyucu;
- Çocuk tanımı yapılabilir
- Bebeklik döneminde beslenme hakkında bilgi sahibi olabilir
- Ülkemizde yürütülen çocuk sağlığı programları hakkında bilgi verilebilir
- Çocukluk dönemi sağlık sorunlarının önemi bilinir
- Birinci basamakta çocuk sağlığı hizmetleri hakkında bilgi verilebilir

¹ Uzm. Hemş., Sağlık Bakanlığı Kocaeli Şehir Hastanesi, Allerji ve İmmünoloji Polikliniği, e-mail: zeynep.akgun2@ogr.sakarya.edu.tr

² Prof. Dr., Sakarya Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, e-mail: acevirme@sakarya.edu.tr

gün içinde sürekli temas ettikleri alanlarda hijyen ve sanitasyon çalışmaları yapılmalı, çocuk sağlığını korumak ve sürdürmek ve sağlık eşitsizliklerinin önüne geçmek için bu alanlarda çeşitli politikalar üretilmelidir.

KAYNAKLAR

- Akdoğan, S. A., Başpınar, M. M., & Basat, O. (2021). Okul Çağı Çocuklarında Obezite, Hipertansiyon ve Anemi Sıklığı: Bir Aile Sağlığı Merkezinden Retrospektif Kesitsel Bir Çalışma. *Turkish Journal of Family Practice/Türkiye Aile Hekimliği Dergisi*, 25 (3).
- Akova, İ., KILIÇ, E., & KOŞAROĞLU, N. E. (2022). Yenidoğan metabolik ve endokrin hastalıkların 10 yıllık tarama programı sonuçlarının değerlendirilmesi: Sivas ili, Türkiye örneği. *Turkish Journal of Public Health*, 20 (3), 410-422. American Diabetes Association. Children and adolescents: standards of medical care in diabetes. *Diabetes Care*. 2021; 44 (Supplement 1): S180-199. <https://doi.org/10.2337/dc21-S013>.
- Altunhan, H. ve Yılmaz F.H. (2018). Yenidoğanın hamileliği ve yenidoğan taramaları. *Türkiye Klinikleri J Fam Med-Özel Konular*, 9 (1), 28-32.
- Aşkan, F., & Çetinkaya, Ş. (2019). Yenidoğan Tarama Testlerinde Çocuk Hemşiresinin Rolü. *Academic Studies on Natural and Health Sciences*, 519.
- Bayrak, R., & Ünsal, A. (2022) Yenidoğan Topuk Kanı Taraması İşlem Basamakları ve Görev Alan Sağlık Çalışanları. *Türkiye Sağlık Bilimleri ve Araştırmaları Dergisi*, 5 (2), 60-68.
- Bereket, A. (2017) Çocuk ve adolesanlarda tip-2 diyabetin tanısı ve yönetimi. *Klinik Tıp Bilimleri*, 5 (4), 50-57.
- Bozkurt, G., & Erdim, L. (2019). Assessing the situation of mother and child health in Turkey. *Journal of Health Science and Profession*, 6 (3), 575-82.
- Brady, T. M., Stefani-Glücksberg, A., & Simonetti, G. D. (2019). Management of high blood pressure in children: similarities and differences between US and European guidelines. *Pediatric Nephrology*, 34, 405-412.
- Bull, F. C., Al-Ansari, S. S., Biddle, S., Borodulin, K., Buman, M. P., Cardon, G., ... & Willumsen, J. F. (2020). World Health Organization 2020 guidelines on physical activity and sedentary behaviour. *British journal of sports medicine*, 54 (24), 1451-1462.
- Çakmak, S., Yıldız, Y., & Kanburoğlu, M. K. (2022). COVID-19 Pandemisinin Yenidoğan Tarama Programı Hizmetleri Üzerine Etkileri. *Sağlık Bilimlerinde Değer*, 12 (2), 224-229.
- Çetin, K. Ö. (2018). Düşük doğum ağırlıklı bebeklerin sıklık, morbidite ve mortalitelerinin retrospektif olarak incelenmesi. Sağlık Bilimleri Üniversitesi. Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi. İstanbul.
- Doğan, Ö.E. (2022). Çocuk Beslenmesi. F. Yardımciel (Ed.), *Çocuk ve Ötesi* (131-169), Nobel Yayınları, Ankara. ISBN:978-625-427-2832
- DSÖ (2022a), <https://www.who.int/news-room/events/detail/2022/12/08/default-calendar/who-guideline-integrated-management-of-adolescent-in-all-their-diversity-with-obesity> (Erişim Tarihi: 02.01.2023)
- DSÖ (2022b), <https://www.who.int/news/item/04-03-2022-world-obesity-day-2022-accelerating-action-to-stop-obesity#:~:text=Following%20a%20request%20from%20Member,be%20held%20in%20May%202022.> (Erişim Tarihi: 02.01.2023)

- DSÖ (2022c), <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/obesity-and-overweight> (Erişim Tarihi: 02.01.2023)
- DSÖ (2023), https://www.who.int/health-topics/breastfeeding#tab=tab_1 Erişim Tarihi: 19.04.2023
- Ellis, M., & Pant, P. R. (2020). Global Community Child Health. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17 (9), 3331.
- Firat, S. Çocukluk Çağı Hipertansiyonuna Güncel Bir Bakış. *Akdeniz Tıp Dergisi*, 7 (3), 463-473.
- Fuller, A. E., Zaffar, N., Cohen, E., Pentland, M., Siddiqi, A., Vandermorris, A., ... & Oliveira, C. (2022). Cash transfer programs and child health and family economic outcomes: a systematic review. *Canadian Journal of Public Health*, 113 (3), 433-445.
- Garcia, S., Demetri, L., Starcevich, A., Gatto, A., & Swarup, I. (2022). Developmental dysplasia of the hip: controversies in management. *Current Reviews in Musculoskeletal Medicine*, 15 (4), 272-282.
- Gökçay, G., Çevirme, A., Bağış, K.O. (2022). Çocuk ve İlk Yardım. F. Yardımcıel (Ed.), *Çocuk ve Ötesi* 171-213), Nobel Yayınları, Ankara. ISBN:978-625-427-283-2.
- Göknar N, Çalışkan S. New guidelines for the diagnosis, evaluation, and treatment of pediatric hypertension. *Turk Pediatri Ars* 2020; 55 (1): 11–22.
- HSGM (2018), https://ekutuphane.saglik.gov.tr/Ekutuphane/kitaplar/Bebek_Cocuk_Ergen_Izlem_Protokolleri_2018.pdf (Erişim Tarihi: 02.01.2023)
- HSGM 2023, <https://hsgmdestek.saglik.gov.tr/tr/cocukergen-anasayfa> (Erişim Tarihi: 24.06.2023)
- International Diabetes Federation, 2022 <https://diabetesatlas.org/atlas/t1d-index-2022/> Erişim Tarihi 23.02.2023
- IPA, International Pediatric Association, 2021, <https://ipa-world.org/sag-immunizations.php> Erişim Tarihi: 06.01.2023
- Kardaş, G. N., & Gürol, A. (2022). İnsülin Kalem ve Pompası Kullanan Tip 1 Diyabet Hastası Çocuklarda Metabolik Kontrol ve Yaşam Kalitesi Düzeyleri. *Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 8 (1), 65-71.
- Kelly, R. K., Thomson, R., Smith, K. J., Dwyer, T., Venn, A., & Magnussen, C. G. (2015). Factors affecting tracking of blood pressure from childhood to adulthood: the childhood determinants of adult health study. *The Journal of pediatrics*, 167 (6), 1422-1428.
- Malas, M., Aboalfaraj, A., Alamoudi, H., Kurdi, A., Alahmadi, T., & Zawawi, F. (2022). Pediatricians' knowledge and attitude toward hearing loss and newborn hearing screening programs. *International Journal of Pediatric Otorhinolaryngology*, 161, 111265.
- Mendez-Dominguez, N., Alvarez-Baeza, A., Estrella-Castillo, D., Lugo, R., Villasuso-Alcocer, V., & Azcorra, H. (2022). Ethnic and sociodemographic correlates of developmental dysplasia of the hip in newborns from Yucatan, Mexico. *American Journal of Human Biology*, 34 (6), e23724.
- Metwalley, K. A., & Farghaly, H. S. (2022). Overview of endocrine hypertension in children. *Progress in Pediatric Cardiology*, 101581.
- Orhon, F. Ş. (2020). Genişletilmiş bağışıklama programına her yönüyle bakış. *Osmangazi Tıp Dergisi*, 6-14.

- Özbek, Ö. Y., & Taneri, P. O. (2022). İlkokullar için Akran Zorbalığı Önleme Modülünün Tanıtımı. *Journal of the Institute of Social Sciences Cankiri Karatekin University/ Cankiri Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13 (1).
- Özcan, N. (2022). Hemşirelerin Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerini Belirleme Durumları. *Karabük Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi*.
- Özçelik, Ç. Ç., & Celasin, N. Ş. (2021). Tip 1 Diyabetli Çocuk/Ergenlerin Beslenme Alışkanlıkları ve Yaşam Kalitesi. *Türkiye Diyabet ve Obezite Dergisi*, 5 (3), 302-311.
- Öztürk Dönmez, R. (2021) *Bebek ve Çocuk Sağlığı. İçinde Erkin, Ö., Kalkım, A., Göl, İ. (Ed), Halk Sağlığı Hemşireliği (s. 433-461)*
- Paul, S., Paul, S., Gupta, A. K., & James, K. S. (2022). Maternal education, health care system and child health: Evidence from India. *Social Science & Medicine*, 296, 114740.
- Sert, A., Kaya, H., Yiğit, Ö., Yavuz, S., & Karakuş Sert, T. (2020). Gebelerde ve yenidoğan bebeklerde D vitamini korelasyonu. Sağlık Bakanlığı, 2020. <https://asi.saglik.gov.tr/asi-takvimi2> (Erişim Tarihi: 20.02.2023)
- Sly, P. D., & Vilcins, D. (2021). Climate impacts on air quality and child health and wellbeing: Implications for Oceania. *Journal of Paediatrics and Child Health*, 57 (11), 1805-1810.
- Smart, L., Pelentsov, L., Childs, J., Williams, N., & Esterman, A. (2022). Nurses assessment of development hip dysplasia: A scoping review. *Journal of Child Health Care*, 13674935221095647.
- Soysal, G., Özcan, C., & Akın, A. (2022). Dünyada ve Türkiye’de Kadın, Anne ve Çocuk Sağlığının Güncel Durumu. *Sağlık ve Toplum Dergisi*, 32 (1), 3-13.
- TDK (2022), <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 23.11.2022)
- TIMSS 2019, Türkiye Ön Raporu: https://odsgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2020_12/10175514_TIMSS_2019_Turkiye_On_Raporu_.pdf Erişim Tarihi: 17.02.2022
- TUİK (2022a), <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Dunya-Nufus-Gunu-2022-45552> (Erişim Tarihi: 17.04.2022)
- TUİK (2022b), <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Cocuk-2022-49674#:~:text=%C3%87ocuk%20n%C3%BCfusun%20%51%2C3'y%C4%B1%C4%B1nda%20%26%2C5%20oldu.> (Erişim Tarihi: 24.06.2023)
- Tunç, A.M., Gökçay, G., Çevirme, A. (2022). Covid-19 pandemisinin bazı riskli gruplar üzerine etkisi. D. Atik (Ed.) *Sağlık Bilimleri Alanında Yeni Trendler IV (ss.721-748), Duvar Yayınları, Ankara. ISBN:978-625-8261-86-8.*
- UNICEF (2017), <https://www.unicef.org/turkiye/media/7941/file/%C3%87HDS%20ve%20%C4%B0htiyari%20Protokoller,%20Usul%20Kurallar%C4%B1%20ile%20%C3%87ocuk%20Haklar%C4%B1%20Komitesi%20Genel%20Yorumlar%C4%B1.pdf> (Erişim Tarihi: 02.01.2023)
- Yazıcı, B. (2019). Çocuklarda Tamamlayıcı Beslenme. *Klinik Tıp Pediatri Dergisi*, 11(5), 245-254.
- Yılmaz, Ö. (2021). Çocuklarda Demir Eksikliği Anemisini Önleme Yaklaşımları. *Journal of Health and Sport Sciences*, 4(2), 42-49.